

Małgorzata Dziembała

Akademia Ekonomiczna im. K. Adamieckiego w Katowicach

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2007-2013 I JEGO ZNACZENIE W PODNOSZENIU KONKURENCYJNOŚCI REGIONU

Streszczenie: Po uzyskaniu przez Polskę członkostwa w UE polskie regiony korzystają z pomocy finansowej z funduszy UE przekazywanych w ramach programów operacyjnych rozwoju regionalnego. W regionalnych programach operacyjnych na lata 2007-2013, przygotowanych dla każdego z województw zostały nakreślone priorytety rozwojowe uwzględniające specyfikę danego regionu. W artykule przedstawiono regionalny program operacyjny województwa śląskiego na lata 2007-2013, dokonując identyfikacji priorytetowych kierunków wsparcia oraz wskazano na jego znaczenie w kontekście wzmacniania czynników konkurencyjności regionu.

Słowa kluczowe: polityka spójności UE, Regionalny Program Operacyjny, konkurencyjność regionów.

1. Wstęp

Regionalne programy operacyjne (RPO) stanowią instrument polityki spójności UE i realizowanej w Polsce. Są współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. RPO na lata 2007-2013 zostały opracowane przez każde z województw Polski, co umożliwiło uwzględnienie ich specyfiki przy formułowaniu głównych priorytetów programu, strategii, jak również przy określaniu rodzaju wspieranych przedsięwzięć. Ponadto decentralizacja systemu wdrażania funduszy strukturalnych pozwoliła na większe zaangażowanie samorządów regionalnych i lokalnych w programowanie i rozwój regionu.

Województwo śląskie należy do najważniejszych pod względem gospodarczym regionów Polski¹. Jednakże wciąż występują tutaj problemy społeczne i ekonomiczne

¹ O czym świadczyć może udział województwa śląskiego w tworzeniu PKB kraju, który stanowił w 2007 r. 13,0%. Jednakże udział ten zmniejszył się, gdyż w 2000 r. wynosił 13,7%. Zob. *Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2007 r.*, GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2009, s. 24, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_rn_pkb_rachunki_regionalne_w_2007.pdf. Również wysoki udział pracujących na tle innych regionów wskazuje na potencjał gospodarczy tego województwa.

ne, ograniczające dalszy rozwój tego województwa. Istotne jest wspieranie takich działań, które pozwolą temu regionowi na sprostanie konkurencji w zmieniającym się środowisku międzynarodowym wyznaczonym przez proces globalizacji, stworzą podwaliny do przeobrażeń w region wiedzy, wykorzystując jego potencjał endogeniczny, a zrazem umożliwią zmianę wizerunku. W tym kontekście ważne jest wspieranie i rozwijanie przedsięwzięć, również przez fundusze wspólnotowe, które przyczynią się do budowania potencjału konkurencyjnego tego regionu i pozwolą zmniejszyć istniejące bariery jego rozwoju.

Celem artykułu jest przedstawienie głównych kierunków wsparcia udzielanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w kontekście promowania czynników konkurencyjności tego regionu oraz omówienie wpływu funduszy wspólnotowych na rozwój województwa śląskiego w świetle wyników modelowania makroekonomicznego.

2. Regionalne programy operacyjne na lata 2007-2013 jako instrument nowoczesnej polityki rozwoju regionalnego

Obecnie w polityce rozwoju realizowanej w poszczególnych państwach zwraca się uwagę na budowanie konkurencyjności regionów², co staje się dominującym kierunkiem jej prowadzenia i dokonywanych interwencji. Następuje zmiana paradygmatu tej polityki odzwierciedlona w intensywniejszym prowadzeniu działań na rzecz wspierania rozwoju czynników niematerialnych. Przedsięwzięcia realizowane w ramach polityki rozwoju powinny być ukierunkowane na rozwój kapitału ludzkiego, wspieranie badań i rozwoju, edukacji³.

W Polsce dokonują się przeobrażenia w realizowanej polityce rozwoju regionalnego, jak również w tworzonym jej modelu. Do 1999 r. promowany był model tradycyjnej polityki terytorialnej. Natomiast po roku 2000 zainicjowano wdrażanie polityki proaktywnej, bardziej dynamicznej, na której kształt i rozwój wpływ miało powstanie 16 województw i oddziaływanie europejskiej polityki regionalnej⁴. Pojawiły się nowe instrumenty, tj. kontrakty wojewódzkie oraz środki funduszy strukturalnych UE, stanowiące ważne źródła finansowania rozwoju regionalnego. Także samorządy województw stały się podmiotami w realizowaniu tej polityki⁵. Każdy z regionów prowadzi politykę rozwoju⁶ określaną jako „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrów-

² Omówienie konkurencyjności regionów i czynników, które tę konkurencyjność kształtują, można znaleźć w M. Klamut (red.), *Konkurencyjność regionów*, AE, Wrocław 1999.

³ *Przeglądy terytorialne OECD, Polska*, OECD 2008, s. 94.

⁴ *Przeglądy terytorialne...*, s. 95-96.

⁵ *Przeglądy terytorialne...*, s. 96; art. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, DzU 2006 nr 227, poz. 1658 z późn. zm.

⁶ Należy dodać, iż zgodnie z zapisami przytoczonej ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. nie tylko samorząd województwa, lecz i samorząd powiatowy oraz gminny prowadzą politykę rozwoju.

noważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej i lokalnej” [art. 2, Ustawa z dnia 6 grudnia...].

Podstawowymi źródłami finansowania tej polityki w Polsce stały się fundusze wspólnotowe⁷. W pierwszym okresie programowania, tj. w latach 2004-2006, wielkość środków wyniosła 12,8 mld euro (tzn. alokacja z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności), a w okresie 2007-2013 stanowi 67,3 mld euro. Całość alokacji funduszy wspólnotowych wraz ze środkami z Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich przyznanych Polsce w latach 2007-2013 wynosi 85,6 mld euro⁸. Korzystanie z funduszy wyznacza zasada programowania wskazująca, iż „cele funduszy realizowane są w ramach systemu wieloletniego programowania zorganizowanego w kilku etapach składających się z określenia priorytetów, finansowania oraz systemu zarządzania i kontroli” [art. 10, Rozporządzenie Rady (WE)].

W okresie 2004-2006 środki wspólnotowe kierowano na przedsięwzięcia wspierające nie tylko rozwój infrastruktury, lecz także wzrost konkurencyjności, rozwój zasobów ludzkich – promując zatem rozwój aktywów niematerialnych. Realizowany Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego zarządzany był w sposób centralny, a zaangażowanie regionów w jego przygotowanie było ograniczone⁹.

Na okres programowania 2007-2013 opracowano nowe programy operacyjne stanowiące podstawę do wykorzystania środków wspólnotowych w Polsce. Postępuje proces decentralizacji zarządzania funduszami strukturalnymi. Obok bowiem programów sektorowych w każdym z województw przygotowano odrębny program operacyjny rozwoju regionalnego (16 programów)¹⁰. Pozwoliło to na zaangażowanie regionów w proces programowania i prowadzenia polityki rozwoju, gdyż za przygotowanie tych programów i zarządzanie nimi są odpowiedzialne samorządy poszczególnych województw. Powinno to przyczynić się do poprawy efektywności realizowanych działań i wydatkowania unijnych środków¹¹. Również proces regionalizacji objął PO Kapitał Ludzki¹².

Do regionów w ramach RPO skierowano ok. 25% całości środków alokowanych w ramach europejskiej polityki spójności dla Polski, tj. ponad 16,5 mld euro¹³. Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wskazała na ramy instytucjonalne,

⁷ Fundusze strukturalne i Fundusz Spójności.

⁸ *Przeglądy terytorialne...*, s. 96-97.

⁹ *Przeglądy terytorialne...*, s. 98-99.

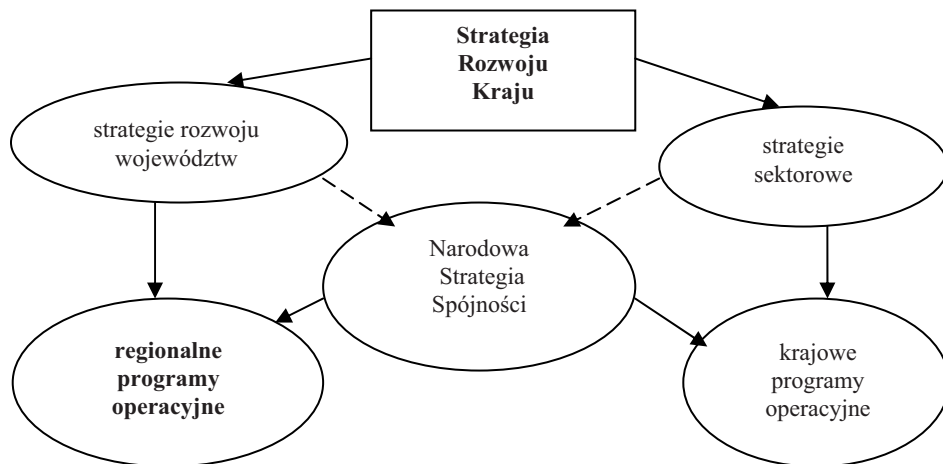
¹⁰ Łącznie przygotowano 22 programy operacyjne współfinansowane z funduszy strukturalnych.

¹¹ Informacje dotyczące RPO opracowano także na podstawie: *Bilans otwarcia programów operacyjnych realizowanych w latach 2007-2013. Perspektywa regionalna*, „Przegląd Regionalny” nr 1, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, marzec 2008, s. 4 i nast.

¹² *Przeglądy terytorialne...*, s. 102.

¹³ Zob. *Narodowe strategiczne ramy odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007, s. 116, http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/2BD5B9B6-767E-473C-B198-496FDEC4DFED/31941/NSRO_maj2007.pdf.

programowe prowadzenia polityki rozwoju w Polsce i jej instrumenty¹⁴. Podstawę do formułowania RPO stanowiły m.in. strategie wojewódzkie (rys. 1). Jeśli chodzi o formułowanie priorytetów dla poszczególnych programów, to ograniczenia w ich wyborze wynikały także z wytycznych zawartych w rozporządzeniu dotyczącym EFRR, gdzie wskazano na priorytety tematyczne wspierane przez ten fundusz.

Rys. 1. Uwarunkowania RPO

Źródło: *Bilans otwarcia programów operacyjnych realizowanych w latach 2007-2013. Perspektywa regionalna*, „Przegląd Regionalny” nr 1, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, marzec 2008, s. 8.

Wielkość środków finansowych przyznanych w ramach RPO dla poszczególnych województw przedstawiono w tab. 1. Rozpatrując kierunki udzielonego wsparcia, należy stwierdzić, że: ponad 26% środków przeznaczono na transport, 23,5% na BRT, 11,1% na infrastrukturę społeczną, a 10,6% na ochronę środowiska¹⁵.

Dokonując alokacji środków na poszczególne RPO, posłużono się algorytmem 80/10/10. Oznacza to, że 80% środków rozdzielono w zależności od liczby mieszkańców regionu. Natomiast 10% środków rozdysponowano, biorąc pod uwagę PKB na 1 mieszkańca poszczególnych województw (jeśli ich PKB był niższy aniżeli 80% średniej dla kraju). Pozostałe środki zostały przydzielone w zależności od stopy bezrobocia występującej w powiatach poszczególnych regionów¹⁶.

¹⁴ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

¹⁵ *Przewodnik po Narodowej Strategii Spójności (Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013)*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, kwiecień 2008, s. 26, http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Documents/Przewodnik_2008%20pop.pdf.

¹⁶ Zob. *Bilans otwarcia programów operacyjnych...*, s. 10.

Tabela 1. Wielkość alokacji z EFRR dla poszczególnych województw w ramach RPO na lata 2007-2013

Regionalne programy operacyjne	Alokacja EFRR na lata 2007-2013 (w euro)
1. RPO Dolnośląskie	1 213 144 879
2. RPO Kujawsko-pomorskie	951 003 820
3. RPO Lubelskie	1 155 854 549
4. RPO Lubuskie	439 173 096
5. RPO Łódzkie	1 006 380 910
6. RPO Małopolskie	1 290 274 402
7. RPO Mazowieckie	1 831 496 698
8. RPO Opolskie	427 144 813
9. RPO Podkarpackie	1 136 307 823
10. RPO Podlaskie	636 207 883
11. RPO Pomorskie	885 065 762
12. RPO Śląskie	1 712 980 303
13. RPO Świętokrzyskie	725 807 266
14. RPO Warmińsko-mazurskie	1 036 542 041
15. RPO Wielkopolskie	1 272 792 644
16. RPO Zachodniopomorskie	835 437 299
Ogółem	16 555 614 188

Źródło: *Narodowe strategiczne ramy odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007, http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/NR/rdonlyres/2BD5B9B6-767E-473C-B198-496FDEC4DFED/31941/NSRO_maj2007.pdf, s. 122.

3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013¹⁷ – główne kierunki wsparcia w kontekście występujących obszarów problemowych

W nowym okresie programowania polityki spójności środki wspólnotowe dla województwa śląskiego przekazywane są w ramach RPO i regionalnego komponentu PO Kapitał Ludzki. Łącznie ponad 2 mld euro zostanie skierowane do województwa, w tym na RPO WSL przeznaczono 1 712,98 mln euro z EFRR¹⁸ (tab. 2).

¹⁷ Dalej jako: RPO WSL.

¹⁸ Ponadto wdrażane są projekty w ramach innych programów operacyjnych. W ZPORR wielkość środków przydzielonych dla województwa śląskiego wyniosła 279,96 mln euro, za: *Fundusze unijne dla województwa śląskiego...*

Tabela 2. Środki na inwestycje współfinansowane z funduszy unijnych dla województwa śląskiego w Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015

Program operacyjny	Fundusze unijne (mln euro)	Wkład krajowy (mln euro)	Ogółem
RPO	1 712,98	303,71	2016,69
PO Kapitał Ludzki	627,35	110,71	738,06
Łącznie	2 340,33	414,42	2754,75
Program rozwoju obszarów wiejskich	239,51	77,46	316,97
Razem	2 579,84	491,88	3071,72

Źródło: *Fundusze unijne dla województwa śląskiego w latach 2007-2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/archiwum/Documents/51caee49162a4477a3b586c573bb71a5Woj_Slaskie.pdf, s. 2.

Regionalny Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 stanowi ważny instrument wspierania rozwoju tego regionu, wpisując się w nakreślone priorytety jego strategii rozwoju¹⁹. Zarząd Województwa Śląskiego jest instytucją zarządzającą RPO WSL. Został określony cel główny programu: „stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu”²⁰, wskazując przy tym, iż rozwój regionu będzie dokonywał się na płaszczyznach: gospodarczej, społecznej, środowiskowej i infratechnicznej. Nakreślone cele główne RPO wraz ze strategią ich osiągnięcia przedstawiono w tab. 3.

Dokonując analizy rozdysponowania funduszy wspólnotowych, można wskazać, iż największe środki przeznaczono na wspieranie projektów w ramach priorytetu *Transport*, tj. ponad 24% dostępnej alokacji, a w dalszej kolejności środki skierowano na wsparcie: zrównoważonego rozwoju miast, B+R, innowacji i przedsiębiorczości. Również ważne miejsce w kierunkach udzielonego wsparcia zajmuje promowanie przedsięwzięć związanych z ochroną i poprawą jakości środowiska. Taka struktura dokonanej alokacji środków wspólnotowych wynikała nie tylko z wagi problemów koniecznych do rozwiązania, lecz także z limitów określonych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego dla poszczególnych działań (m.in. dla przedsięwzięć z zakresu sfery produkcyjnej, w tym z uwzględnieniem badań i rozwoju technologicznego – minimalna alokacja miała stanowić co najmniej 40% alokacji)²¹.

¹⁹ Tę część artykułu dotyczącą RPO WSL opracowano także na podstawie dokumentu: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, 28 sierpnia 2007 roku, <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>.

²⁰ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013...*, s. 60.

²¹ *Bilans otwarcia programów operacyjnych...*, s. 9.

Tabela 3. Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 oraz kwota alokacji finansowej z EFRR (w euro)

Cel główny RPO	Cel szczegółowy RPO	Priorytet	Wkład wspólnotowy – alokacja	Wkład wspólnotowy, w procentach
Stymulowanie dynamicznego rozwoju przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu	Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy	Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość	296 238 553	17,29
	Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie	Spółeczeństwo informacyjne	150 000 000	8,76
	Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu	Turystyka	110 420 000	6,45
	Wzrost znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego	Kultura	53 274 150	3,11
	Ochrona oraz poprawa jakości środowiska	Środowisko	180 678 600	10,55
	Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa	Zrównoważony rozwój miast	312 802 445	18,26
	Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego	Transport	426 327 555	24,89
	Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy	Infrastruktura edukacyjna	82 480 000	4,81
	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu	Zdrowie i rekreacja	57 759 000	3,37
	Skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego	Pomoc techniczna	43 000 000	2,51

Źródło: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, 28 sierpnia 2007 r., <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>, s. 62 i obliczenia własne.

W ramach RPO WSL²² priorytetowo potraktowano kierunki interwencji dotyczące transportu. Wiąże się to z koniecznością usuwania barier ograniczających swobodny przepływ ludności, produktów – co umożliwi poprawę dostępności transportowej województwa. Korzystne położenie regionu na skrzyżowaniu głównych tras komunikacyjnych stanowi niewątpliwie jego atut. Poprawa i podtrzymanie atrakcyjności tego regionu wiąże się zarówno z poprawą dostępności zewnętrznej, jak i ze stworzeniem sprawnego i spójnego wewnętrznego układu transportowego. Jednakże słabością istniejącej sieci transportowej jest jej znaczne zużycie i obciążenie. Zakres wspieranych działań uwzględni również transport publiczny.

W programie zwrócono uwagę na badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość (priorytet 1), co wynika również z ukierunkowania podejmowanych działań na podniesienie konkurencyjności tego regionu. Konkurencyjność regionu będzie wspierana na podstawie przebudowy gospodarki – podejmowane będą działania na rzecz tworzenia bardziej zdywersyfikowanej jej struktury, przy uwzględnieniu tradycyjnych sektorów. Przewaga konkurencyjna w dobie gospodarki wiedzy jest realizowana na podstawie innowacji, do których tworzenia przyczyniają się MŚP. Wspieranie innowacyjności tego sektora jest traktowane priorytetowo. Również budowanie Regionalnego Systemu Innowacji, m.in. przez rozwijanie infrastruktury transferu technologii i innowacji, jest bardzo ważne z punktu widzenia dalszego rozwoju regionu.

Ponad 18% alokacji EFRR skierowano na realizację priorytetu: *Zrównoważony rozwój miast*. Obecnie aglomeracje są istotne dla tworzenia i dyfuzji innowacji, traktowane są jako motor postępu i rozwoju regionów. W związku z tym promuje się działania ukierunkowane na rozwijanie potencjału aglomeracji śląskiej, istotny jest także rozwój miast, na których swe piętno odcisnął przemysł tego regionu, oraz dokonanie ich rewitalizacji. Uwzględniając podział środków EFRR pomiędzy poszczególne priorytety, należy zwrócić uwagę na znaczne nakłady na realizację projektów w ramach priorytetu *Środowisko*, gdyż brak odpowiednich inwestycji w tym obszarze może stworzyć barierę wzrostu tego regionu.

RPO WSL realizuje cele strategii lizbońskiej, na których osiągnięcie skierowano ponad 683 mln euro (tab. 4).

Podkreślić należy, iż środki w ramach RPO WSL są wydatkowane także przez programy subregionalne²³ utworzone w odpowiedzi na wnioski lokalnych samorządów terytorialnych (tj. z subregionu północnego, południowego, zachodniego i środkowego), na których realizację skierowano 246,5 mln euro z EFRR²⁴. W Strategii

²² Opracowano na podstawie: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego...*, s. 63-69.

²³ Tzw. programy rozwoju subregionów.

²⁴ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, 28 sierpnia 2007 r., <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>, s. 61. Programy Rozwoju Subregionów zostały przyjęte w dniu 20 maja 2008 r.; w ich ramach zgłoszono łącznie 400 projektów pochodzących od samorządów i istotnych dla rozwoju poszczególnych subregionów. Projekty

Tabela 4. Alokacja środków w ramach RPO na cele strategii lizbońskiej

Kwestie priorytetowe/kod interwencji	Wielkość alokacji (w euro)
02 Infrastruktura związana z badaniami i rozwojem technologicznym	28 078 553
03 Transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między MŚP, pomiędzy MŚP a innymi podmiotami gospodarczymi i uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami szkolnictwa policealnego, organami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz „biegunami nauki i technologii”	46 000 000
04 Pomoc na rzecz badań i rozwoju technologicznego, szczególnie dla MŚP	54 540 000
05 Zaawansowane usługi wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	9 620 000
08 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	134 800 000
09 Inne działania mające na celu pobudzenie badań, innowacji i przedsiębiorczości w MŚP	103 670 000
10 Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	95 000 000
11 Technologie informacyjne i telekomunikacyjne	58 567 100
13 Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-rząd, e-kształcenie, e-integracja itp.)	47 300 000
16 Koleje	20 000 000
28 Inteligentne systemy transportu	7 000 000
40 Energia odnawialna: słoneczna	3 210 000
41 Energia odnawialna: z biomasy	3 210 000
42 Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	9 640 000
43 Produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	13 000 000
52 Promocja czystej komunikacji miejskiej	49 750 000
Ogółem	683 385 653,00

Źródło: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, 28 sierpnia 2007 r., <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>, s. 166 i Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., załącznik IV. Kategorie wydatków.

rozwoju województwa śląskiego wyodrębniono bowiem cztery obszary polityki rozwoju regionu²⁵.

te wybierane są inną ścieżką aniżeli tryb konkursowy. *Silesia region. Biuletyn informacyjny Regionalnego Operacyjnego Województwa Śląskiego oraz Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* nr 1/2008, s. 8. Zob. także nt. wyboru projektów w ramach Programów Rozwoju Subregionów w: *Szczegółowy Opis Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, wrzesień 2009, s. 12-15, <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2009/09/04/1252045791.pdf>.

²⁵ Środkowy obszar polityki rozwoju – obejmuje przede wszystkim Aglomerację Górnośląską, północny obszar z centrum w Częstochowie, południowy obszar z centrum w Bielsko-Białej, wyodrębniono

Tabela 5. Alokacja wydatków RPO (w procentach)

Wyszczególnienie	Badania i rozwój, przedsiębiorczość	Spółeczeństwo informacyjne	Transport	Energetyka	Ochrona środowiska	Kultura i turystyka	Rozwój zasobów ludzkich	Infrastruktura społeczna	Rozwój terytorialny	Potencjał instytucjonalny i administracyjny
UE	16,89	3,75	24,50	2,50	15,00	3,10	23,00	5,50	2,50	1,70
Polska	17,07	5,77	35,53	3,46	13,44	3,27	13,00	4,24	2,58	1,66
Woj. śląskie	18,17	5,71	22,30	4,23	23,42	2,25	14,03	3,64	5,01	1,23

Źródło: MRR za *Przeglądy terytorialne OECD, Polska, OECD 2008*, s. 242.

Podział alokacji wydatków regionalnych w ramach RPO WSL według poszczególnych kategorii na tle Polski i UE przedstawiono w tab. 5.

4. Wpływ funduszy unijnych na rozwój województwa śląskiego

Oceny oddziaływania funduszy wspólnotowych na rozwój gospodarki krajowej i regionalnej dokonuje się na podstawie modeli makroekonomicznych²⁶. Jednym z nich jest model obliczeniowy równowagi ogólnej (MaMoR3) pozwalający na ocenę wpływu funduszy na kształtowanie się podstawowych wskaźników makroekonomicznych, także w odniesieniu do gospodarki poszczególnych województw. Wpływ ten może uwidocznić się m.in. przez zmiany PKB (jego zwiększenie przez zmniejszenie procesów dywergencji w kraju), zwiększenie inwestycji i wzrost popytu inwestycyjnego, wpływ na kształtowanie się wskaźnika zatrudnienia ludności w wieku 15-64 lata, zwiększenie wymiany handlowej. Oddziaływanie to uwidacznia się przede wszystkim w dłuższym okresie²⁷.

Fundusze oddziałują na wielkość PRB/mieszkańca województwa śląskiego oraz przyczyniają się do zbliżenia poziomu PRB/mieszkańca do średniej unijnej (dla

też zachodni obszar polityki rozwoju z centrum w Rybniku. Za: *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2000, s. 90-91.

²⁶ Są to m.in. modele: Hermin, model MAMoR. Zob. informacje na temat tych modeli i wyniki modelowania makroekonomicznego dostępne na stronie: http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/ewaluacja_i_analazy/oddziaływanie_makroekonomiczne/strony/oddziaływanie_makroekonomiczne_funduszy_unijnych.aspx.

²⁷ Omówienie wpływu funduszy na kształtowanie się podstawowych wielkości makroekonomicznych dla województwa śląskiego opracowano na podstawie: T. Kaczor, J. Mackiewicz-Lyziak, M. Michniewicz, R. Socha, K. Soszyński, *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013 – raport końcowy 2009, Tom I. Opis*, Gdańsk, Warszawa, lipiec 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>; T. Kaczor, J. Mackiewicz-Lyziak, M. Michniewicz, R. Socha, K. Soszyński, *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013 – raport końcowy 2009, Tom II. Wskaźniki*, Gdańsk, Warszawa, wrzesień 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>.

Tabela 6. Oddziaływanie funduszy na PRB/mieszkańca w województwie śląskim, UE-27=100

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ze środkami UE	56,8	55,3	55,5	55,0	56,5	57,6	58,0	59,6	61,6	63,1	64,3	65,3	65,4	64,6	65,3	66,0	67,4
Bez środków UE	56,8	55,2	55,3	54,6	55,8	56,6	56,6	57,7	59,2	60,2	60,7	61,3	61,0	60,3	60,9	61,6	62,9
Wpływ środków	0,0	0,1	0,2	0,4	0,7	0,9	1,4	1,9	2,4	2,9	3,5	4,1	4,4	4,3	4,4	4,4	4,5

Źródło: T. Kaczor, J. Mackiewicz-Lyziak, M. Michniewicz, R. Socha, K. Soszyński, *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013 – raport końcowy 2009, Tom II. Wskaźniki*, Gdańsk, Warszawa, wrzesień 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>, s. 30.

Tabela 7. Oddziaływanie funduszy na PRB/mieszkańca w województwie śląskim, Polska = 100

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ze środkami UE	112,3	107,9	106,1	102,5	100,6	98,7	98,4	99,9	100,7	100,8	101,0	101,3	101,1	100,6	101,4	101,7	102,4
Bez środków UE	112,4	107,9	106,2	102,7	100,8	98,8	98,4	99,8	100,7	100,9	101,2	101,6	101,3	100,8	101,5	101,9	102,6
Wpływ środków	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2

Źródło: T. Kaczor, J. Mackiewicz-Lyziak, M. Michniewicz, R. Socha, K. Soszyński, *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013 – raport końcowy 2009, Tom II. Wskaźniki*, Gdańsk, Warszawa, wrzesień 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>, s. 24.

Tabela 8. Oddziaływanie funduszy na wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15-64 lata w województwie śląskim (w %, przeciętne w roku)

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ze środkami UE	48,1	49,5	51,1	54,1	56,9	56,4	54,1	56,1	60,6	60,4	57,9	58,0	57,3	54,8	56,9	60,4	58,0
Bez środków UE	48,2	49,4	51,0	53,8	56,4	55,9	53,2	55,0	59,3	59,0	56,4	56,4	55,7	53,7	55,7	59,2	56,8
Wpływ środków	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,5	0,8	1,1	1,2	1,5	1,6	1,6	1,5	1,2	1,2	1,2	1,1

Źródło: T. Kaczor, J. Mackiewicz-Lyziak, M. Michniewicz, R. Socha, K. Soszyński, *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013 – raport końcowy 2009, Tom II. Wskaźniki*, Gdańsk, Warszawa, wrzesień 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>, s. 34.

UE-27). O ile oddziaływanie funduszy w 2008 r. pozwoliło na wzrost PRB o 0,7 p.p., o tyle w 2015 r. wyniesie 4,1 p.p. w województwie śląskim. Na skalę efektów będzie wpływała zarówno wysokość zaangażowanych środków wspólnotowych, jak i ich odpowiednie dopasowanie. W 2015 r., według przedstawionego scenariusza, wielkość PRB/mieszkańca woj. śląskiego w relacji do średniej dla UE będzie stanowiła 65,3% (tab. 6).

Jednakże, gdyby określić wpływ funduszy na kształtowanie się PRB/mieszkańca w odniesieniu do średniej krajowej w województwie śląskim (tab. 7), wówczas region ten traci, zarówno w 2008 r., jak i w 2015 r.

Oddziaływanie funduszy na dynamikę PRB (w cenach bieżących) województwa śląskiego w latach 2004-2015 jest pozytywne, gdyż jej średnie zwiększenie wynosi 0,6 p.p. Analiza oddziaływania funduszy na wskaźnik zatrudnienia w tym regionie (tab. 8) wskazuje na jego wzrost o 0,5 p.p. w 2008 r. do 1,6 p.p. w roku 2015, a sam wskaźnik wyniesie 58% w 2015 r. Również w tym przypadku kierunek wykorzystania środków unijnych oddziałuje na kształtowanie się wskaźnika zatrudnienia, gdyż skoncentrowanie inwestycji przede wszystkim na infrastrukturze podstawowej ma mniejszy wpływ na przyrost zatrudnienia. Obserwuje się także pozytywne oddziaływanie funduszy na zmniejszenie stopy bezrobocia w regionie (wśród ludności w wieku 15-64 lata). Fundusze wpływają na zwiększenie rozmiarów nakładów brutto w woj. śląskim i ich dynamikę (średni wpływ wynosi 0,8 p.p. w okresie 2004-2015).

Natomiast wyniki prognozy oddziaływania makroekonomicznego funduszy przekazywanych przez RPO WSL 2007-2013 pokazują zwiększenie się dynamiki poziomu PKB ze względu na wykorzystanie środków w latach 2008-2016, a zatem obserwuje się jego dodatkowe przyrosty²⁸.

5. Podsumowanie

Jak wynika z prowadzonych rozważań, RPO stanowią ważny instrument programowania rozwoju w polskich regionach. W RPO WSL 2007-2013 położono nacisk na wspieranie przedsięwzięć nie tylko dotyczących rozwoju infrastruktury, lecz także rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia i rozwoju innowacji, promując tym samym działania na rzecz budowania nowoczesnej gospodarki regionu i jej konkurencyjności.

Fundusze wspólnotowe oddziałują pozytywnie na gospodarkę krajową i regionalną różnymi kanałami, przyczyniając się również do osiągnięcia postawionych celów polityki spójności. W skali kraju fundusze te mają wpływ na zmniejszenie różnico-

²⁸ T. Kaczor, R. Socha, *Prognoza oddziaływania makroekonomicznego realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa śląskiego na lata 2007-2013*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa, listopad 2006 r., http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Documents/prog_17.pdf.

wań międzyregionalnych m.in. w odniesieniu do PRB/mieszkańca²⁹, przyczyniając się także do podnoszenia konkurencyjności regionów. Jak wskazują wyniki modelowania makroekonomicznego, środki polityki spójności pozytywnie oddziałują na gospodarkę województwa śląskiego. Jednakże ostateczne efekty wpływu funduszy zależą od wielu czynników, w tym również od kierunku wykorzystania środków unijnych i ich efektywności.

Oddziaływanie funduszy unijnych należy postrzegać w szerszym kontekście, nie tylko w aspekcie rozwoju terytorialnego, lecz także przez dokonujące się zmiany w systemie zarządzania publicznego, przez postępujący proces decentralizacji i rozwój współpracy pomiędzy podmiotami prywatnymi i społeczeństwem. Województwa, w tym władze samorządowe województwa śląskiego, w okresie 2004-2006 uczestniczyły w wyborze projektów w ramach ZPORR (pomimo jego centralnego zarządzania), jednakże ich wpływ na kształt tego regionalnego programu był ograniczony. Natomiast w ramach prac nad RPO na lata 2007-2013 władze samorządowe regionu, w tym województwa śląskiego, aktywnie brały udział także w jego opracowaniu³⁰. W kreowaniu polityki rozwoju województwa śląskiego uczestniczą samorządy lokalne, które przygotowały programy subregionalne, stając się również odpowiedzialnymi za przeprowadzane interwencje na szczeblu subregionalnym. Jak wskazuje OECD, „istnieją przynajmniej dwa sposoby, aby w przyszłości realizacja polityki rozwoju regionalnego bardziej odpowiadała potrzebom poszczególnych regionów: przez wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym oraz przez wzmocnienie potencjału kadrowego administracji publicznej na szczeblu lokalnym”³¹. Te działania należy podejmować w regionie już dzisiaj, aby podnieść jego konkurencyjność.

Literatura

- Bilans otwarcia programów operacyjnych realizowanych w latach 2007-2013. Perspektywa regionalna*, „Przegląd Regionalny” nr 1, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, marzec 2008.
- Fundusze unijne dla województwa śląskiego w latach 2007-2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/archiwum/Documents/51caee49162a4477a3b586c573b-b71a5Woj_Slaskie.pdf.
- Kaczor T., Mackiewicz-Lyziak J., Michniewicz M., Socha R., Soszyński K., *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013- raport końcowy 2009, Tom II. Wskaźniki*, Gdańsk, Warszawa, wrzesień 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>.

²⁹ T. Kaczor, J. Mackiewicz-Lyziak, M. Michniewicz, R. Socha, K. Soszyński, *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013- raport końcowy 2009, Tom I...*, s. 68-69.

³⁰ *Przeglądy terytorialne...*, s. 210.

³¹ Tamże, s. 211.

- Kaczor T., Mackiewicz-Łyziak J., Michniewicz M., Socha R., Soszyński K., *Wpływ realizacji polityki spójności na kształtowanie się głównych wskaźników dokumentów strategicznych NPR 2004-2006 i NSS 2007-2013 – raport końcowy 2009, Tom I. Opis*, Gdańsk, Warszawa, lipiec 2009, <http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Strony/Mamor2.aspx>.
- Kaczor T., Socha R., *Prognoza oddziaływania makroekonomicznego realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa śląskiego na lata 2007-2013*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa, listopad 2006 r., http://www.ewaluacja.gov.pl/Wyniki/Documents/prog_17.pdf.
- Klamut M. (red.), *Konkurencyjność regionów*, AE, Wrocław 1999.
- Narodowe strategiczne ramy odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007, http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/NR/rdonlyres/2BD5B9B6-767E-473C-B198-496FDEC4DFED/31941/NSRO_maj2007.pdf.
- Produkt krajowy brutto – rachunki regionalne w 2007 r.*, GUS, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice 2009, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_rm_pkb_rachunki_regionalne_w_2007.pdf.
- Przeglądy terytorialne OECD, Polska*, OECD 2008.
- Przewodnik po Narodowej Strategii Spójności (Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013)*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, kwiecień 2008 r., http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Documents/Przewodnik_2008%20pop.pdf.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, 28 sierpnia 2007 r., <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2007/08/30/1188464052.pdf>.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, DzU UE L 210/25 z 31.7.2006.
- Silesia region. Biuletyn informacyjny Regionalnego Operacyjnego Województwa Śląskiego oraz Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* nr 1/2008.
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2000.
- Szczegółowy opis priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013*, Katowice, wrzesień 2009, <http://rpo.silesia-region.pl/zalaczniki/2009/09/04/1252045791.pdf>.
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, DzU 2006 nr 227, poz. 1658 z późn. zm.

Źródło internetowe

http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/ewaluacja_i_analazy/oddziaływanie_makroekonomiczne/strony/oddziaływanie_makroekonomiczne_funduszy_unijnych.aspx.

**REGIONAL OPERATIONAL PROGRAMME
FOR ŚLĄSKIE VOIVODESHIP FOR THE YEARS 2007-2013
AND ITS SIGNIFICANCE FOR INCREASING
THE REGION'S COMPETITIVENESS**

Summary: Since Poland's accession to the EU the Polish regions have been receiving the financial assistance from EU funds provided within the framework of regional development operational programmes. The priorities of development, taking into consideration the specificity of given region, have been outlined in regional operational programmes for the years 2007-2013, which have been prepared for all voivodeships. The article presents the Regional Operational Programme for Śląskie Voivodeship for the years 2007-2013, identifies the priority directions of support and indicates the significance of this programme in the context of strengthening the competitiveness factors of the region.